

Сергієнко О.В.

*аспірант кафедри державотворення і права,
Національна академія державного управління
при Президентіві України*

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КАТЕГОРІЇ ДОВІРИ

Людина здійснює діяльність, оскільки є потреби, які ми бажаємо задовольнити. Саме тому наша діяльність (у своїй більшості) має мету. Таким чином людська діяльність спрямована на досягнення якоїсь мети (результату). Як зрозуміти, чи дійсно ми досягли поставленої мети? І щоб дати відповідь на зазначене питання, нам слід розуміти, що раціональне мислення працює методом порівняння, отже ми змушені визначити якісь якісні чи кількісні показники для усвідомлення того чи досягли ми поставленої цілі, чи ні.

Чи контроль є наслідком почуття страху, який змушує людину забезпечувати свою безпеку? Очевидно, що «спершу емоція страху виникла у процесі еволюції з метою захисту ... людини від усіляких небезпек первісного життя», проте далі «людина докорінно змінила саму природу і побудувала навколо себе інше середовище існування (як техногенну, так і соціальну), реакція страху почала припускатися збоїв і призводити до усіляких негараздів» [1, с. 124]. Отже, не почуття страху на сьогодні формує суспільне уявлення про необхідність здійснення контролю.

Оскільки результатом здійснення контролю у сфері містобудування є виявлення фактів порушення законодавства у зазначеній сфері, що тягне за собою адміністративну, а в певних випадках і кримінальну, відповідальності, то ми можемо говорити про позитивну роль страху, оскільки він «сприяє кращому запам'ятовуванню небезпечних чи неприємних подій. ...наше «несвідоме» ... можуть запам'ятовувати умови, за яких нам коли-небудь було страшно» [2, с. 125]. Саме це у майбутньому застерігає особу від вчинення протиправних дій.

Відповідно до ідеї гомеостазису контроль в суспільстві виконує мотиваційну функцію. Кожний індивід має можливість «довіритися ... собі, щоб досягти значних звершень» [3, с. 529].

Необхідність регулювати суспільне життя призвело до створення різноманітних соціальних інститутів («форма закріплення і спосіб здійснення спеціалізованої діяльності, яка забезпечує стабільне існування суспільних відносин» [4, с. 80]), адже це «відносно складна соціальна практика, яка підлягає широкому соціальному контролю за допомогою позитивних і негативних санкцій...» [5, с. 81]. Таким чином на соціальні інститути покладено обов'язок здійснення контролю, що забезпечує єдність спільноти. Ці принципи притаманні як інститутам публічної влади, зокрема спеціалізованій інспекції з питань архітектурно-будівельного контролю, так і громадянським інститутам, зокрема громадським організаціям: Гільдії інженерів технічного нагляду,

Спілці архітекторів України, Конфедерації будівельників України, Спілці громадських інспекторів архітектурно-будівельного контролю тощо.

Головна соціальна мета контролю – не допускати суспільного дисбалансу, адже «нерівномірності розвитку різних компонентів цілого має здатність породжувати протиріччя між загальним і локальними, приватними інтересами. Тут небезпечними є дві крайнощі – відрив загального інтересу від свого власного підґрунтя, перетворення загального інтересу в абстрактне гасло (ідею), не підкріплене конкретними діями в силу недостатнього розвитку і недостатньої підготовленості складових частин, і натомість, ігнорування і недооцінювання загальних інтересів, висування наперед приватних інтересів. І та і інша крайнощі ведуть до сповільнення темпів суспільного прогресу...» [6, с. 211]. Це в свою чергу означає, що до прикладу система контролю у сфері містобудівної діяльності повинна бути збалансованою складовою суспільних відносин з питання забезпечення безпечного та комфортного середовища для людини, яке теж повинно бути гармонізовано з навколишнім природним середовищем, тобто фактично цей контроль здійснює регулювання рівня антропологічного навантаження людиною Землі, для забезпечення його природного існування. Зрозуміло, що це відповідає на питання самовиживання людини як виду!

Проте будь-яка ідея не може бути відділеною від приватного інтересу [7, с. 89], інакше вона «призводить до людського самообману» [8, с. 213], що в свою чергу «призводить до руйнації довіри» [9, с. 215] всередині системи, і, як наслідок, посиленням внутрішньої ентропії будь-якої системи, та зародженню «соціального песимізму» [10, с. 215], який призведе до виходу стану системи із під контролю.

Саме тому «важливо знати степінь складності системи, наскільки автономні її елементи, чи можуть вони самі виступати в якості системи чи це елементи, самостійність яких живиться за рахунок інших елементів» [11, с. 49]. Це знання допомагає розуміти зв'язки в середині системи, а також місце контролю у ній.

Для системи архітектурно-будівельного контролю в Україні на сьогодні характерна надмірна його централізація та концентрація на загальносистемному контролі. При цьому одні підсистеми містобудівної галузі: архітектура, – позбавляються свого внутрішнього контролю, який замінюється загальносистемним (тобто, архітектурно-будівельним наглядом), інші: будівництво – отримують надмірний (і архітектурно-будівельний контроль загальносистемний, і місцевий, і загальносистемний архітектурно-будівельний нагляд), а ще інші: забудови територій – інший галузевий зовнішній контроль (контроль використання земель). Очевидно, що така система є вкрай незбалансованою та призводить до численних конфліктів, «зіткненні протилежно-направлених, несумісних один з одним тенденцій у свідомості окремої людини, в міжособистісних ... стосунках індивідів чи груп людей, пов'язане з негативними емоціональними переживаннями» [12, ст. 60]. Останні, повинні були б стимулювати розвиток громадянських інститутів контролю, проте в Україні до

сьогодні зазначений рівень суспільних відносин малорозвинений, не інституціолізований та не структурований, та носить «кишеньково-диванний» характер, в силу наявного соціального середовища в цілому.

Неузгодженість всередині системи завжди призводить до індивідуалізації конфліктів. Під чинником масовості «людина, яка є частиною натовпу, практично втрачає індивідуальність, ... втрачає індивідуальну відповідальність» [13, с. 36], а це означає, що система повинна зберігати баланс масового-індивідуального, з метою уникнення з одного боку свавілля, а з іншого колективної безвідповідальності. У цьому сенсі побудова системи архітектурно-будівельного контролю як сукупності виконавців з індивідуальними повноваженнями та відповідальність (головних державних інспекторів) є, вочевидь, вірною. Проте ця система позбавлена зовнішнього, зокрема, суспільного контролю, що очевидно призведе до посилення свавілля у діях системи. Професійна діяльність, враховуючи контрольну, повинні здійснюватися в умовах громадянського контролю, «який здійснюється на основі соціальних норм, тобто загальноновизнаних взірців поведінки, регламентуючих взаємодію та взаємовідношення людей...» [14, с. 47]. За відсутності такого контролю втрачається і соціальний зміст роботи інспекторів.

Перетворення сучасного українського суспільства потребує і «творчого героїзму – це перманентна, безкінечна віддача, що передбачає велику зосередженість, цілісність і навіть своєрідний аскетизм» [15, с. 209] кожної особистості. «Кожна людина – це психологічно складна сутність, пізнати яку до кінця навряд чи коли-небудь вдасться, незважаючи на неперпинний розвиток психології... Проте вже зараз можна сміливо говорити ... про формування механізму ... дієздатних колективів на основі ... не тільки професійної ознаки» [16, с. 26]. Отже безумовно, що відбір на відповідальні посади в органах контролю повинний здійснюватися шляхом суспільного конкурсу: спільнота відповідної території з-поміж себе повинна обрати головного державного інспектора, до якого існує довіра.

Головна мета контролю – забезпечити прогрес суспільного розвитку.

Побудова систем контролю потребує розуміння законів та закономірностей суспільного розвитку, які у свою чергу ґрунтуються на міцній науковій базі таких наук як психологія та соціологія.

Мотиваційна модель побудови роботи таких структур повинна бути пріоритетною, оскільки саме вона у максимальній степені зможе розкрити гуманістичний потенціал у роботі таких інституцій.

Система повинна бути максимально збалансованою як сама по собі, та і її контрольною підсистемою.

Важливим елементом побудови контрольної системи є не тільки професійність, але і творчий егоїзм, без якого важко досягти правильної і неупередженої роботи контрольної системи.

Кожний самостійний елемент системи повинен у собі мати контрольну підсистему, так само як і сама контрольна система повинна мати таку підсистему.

Список використаних джерел:

1. Юрий Щербатых. Психология страха: Популярная энциклопедия. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 416 с.
2. Там само.
3. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття. – К.: Видавництво «Либідь», 1998, 990 с.
4. Соціологія. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. За редакцією В. Г. Городяненка. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 384 с.
5. Там само.
6. Соколова Г. Н. Экономическая социология: Учебник для вузов. – Мн.: Выш. шк., 1998. – 368 с.
7. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. 2-е издание. Т. 2. – М.: Партиздат. 1934. – 516 с.
8. Соколова Г. Н. Экономическая социология: Учебник для вузов. – Мн.: Выш. шк., 1998. – 368 с.
9. Там само.
10. Там само.
11. Гаевский Б. А. Философия политики: Монография. – К.: МАУП, 2001. – 176 с.
12. Ануфриева Н. М., Зелинская Т. Н., Зелинский Н. Е. Социальная психология: Курс лекций. – К.: МАУП, 2000. – 136 с.
13. Головатий М. Ф. Політична психологія: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2001. – 136 с.
14. Обозов Н. Н., Щёкин Г. В. Психология работы с людьми: Учебное пособие. – К.: МАУП, 1999. – 152 с.
15. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. 2-ге вид., доп. – К.: Либідь, 2001. – 288 с.
16. Дмитренко Г. А., Шарапатова Е. А., Максименко Т. М. Мотивация и оценка персонала: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2002. – 248 с.

Холостова А.М.*аспірант,**Національна академія державного управління
при Президентіві України***НЕОБХІДНІСТЬ РОЗПОДІЛУ ВИКОНАВЧИХ ТА КОНТРОЛЮЮЧИХ
ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ПЕСТ КОНТРОЛЬ**

Органи виконавчої влади покликані надавати адміністративні послуги, здійснювати державний нагляд (контроль), проводити управління об'єктами державної власності, тощо. Все перераховане вимагає чіткого розподілу функцій та повноважень між різними рівнями виконавчої влади. В Україні для покращення роботи органів виконавчої влади втілювалися різнопланові перетворення, вдосконалення існуючих елементів, водночас система державного управління вимагає і донині комплексних реформ [1].

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 357-р «Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської